

לא היו ימים מועטין עד...

עד פרש אחר פירשו שבאמת עברו ימים רבים עד שהתלמידים האלה הגיעו לחוראה. ציינו זאת במפורש כדי להראות כמה גדול הרב בראית הנולד. שמא יעלה על דעתך — כך מפרשים — שסימני הגדולה נראו בצעיר כבר בשעת המעשה, על כך מפרשת הגמרא: לא עברו עוד ימים רבים עד שהורה הוראה, אבל אותו רב בעל טבעת עין של ח"ח הבין כבר אז מתוך מקרה — ואשר הוא לכאורה פשוט — כי זה הצעיר גדול היה.

שני הפרדושים מופרכים, שהרי מצאנו כבר שהביטוי משמש גם לציון מאורע של צער וקללה. אך לפי באורי מתאים הניב בכל המקרים.

לא היו ימים מועטין עד...

הביטוי הנ"ל נמצא בתלמוד כמה פעמים והוראתו היא "לאחר ימים מועטים" אך זה מנוגד לפירשו המילולי כי המשמעות המילולית של "לא..." ימים מועטין היא "היו ימים מרובים".

לפנינו כנראה ניב שמשמעותו היא תוצאה של התפתחות, וננסה לעקוב אחר שלביה.

בירושלמי יומא פ"א ה"ח כתוב במקביל לכבלי יומא י"ט ע"ב: "לא באו ימים קלין עד שמח". "קלין" הוא "מועטין" (עין שבת ק"ז ע"ב וקנ"ג ע"ב: "קלי קלי" שפרשו "מעט מעט"). בתוספתא יומא פ"א ה"ח מצוין ביתר דיוק "לא שחה ג' ימים עד שנתנתו בקברו", וכן פרה ג' ח.

כל מקרה אשר יקרה את האדם — בין טוב ובין רע — צריך זמן, ובדרך כלל יש מינומסום של זמן ומקסימום עד שדבר יוצא לפועל. כך למשל אומרת הגמרא במ"ק כ"ח ע"א: "חלה ג' ימים ומת. זו היא מיתת גערה" שאינה רגילה. אך "חלה ה' ימים ומת ד' זו היא מיתת כל האדם". שלושה ימים הם "ימים מועטין" לענין זה אך אם "לא שחה ג' ימים" עליו יאמר: "לא היו ימים מועטין עד שמח".

על דרך זאת התבאר התפתחות הניב גם במקרה של ברכה לאדם. בחולין כ"ד ע"א: "תלמיד שלא ראה סימן יפה במשנתו ה' שנים שוב אינו רואה, ר' יוסי אומר ג' שנים". תקופה של שלוש שנים היא "ימים מועטין" במקרה זה.

וכן היה "מעוט ימים" (מינומסום של זמן) עד שח"ח היה מורה תוראה בירושלמי². אך תלמיד שהגיע להוראה לפני המועד הרגיל בגלל שקידתו וכשרונותיו, עליו נאמר: "לא היו ימים מועטין עד שהורה תוראה בירושלמי".

היו שפירשו כאן את הניב כלשון סגי נהור. אמר שאילו היה נאמר "לא היו ימים מרובין עד שהורה תוראה..." היו מבינים בטעות שהתלמיד מת בצעירותו, ולכן ניסחו בדרך הפוכה.

1 אני מצוין לעקומות הבאים: פסחים ג' ע"ב, גיטין נ"ח ע"א, נזיר כ"ט ע"ב: עד שהורה תוראה בירושלמי. פסחים נ"ז ע"א עד שחיוף את ההיכל כולו בטבלאות של זהב; יומא י"ט ע"ב: עד שמת; קדושין פ"א ע"ב: עד שנכשל אותו תלמיד. ועין סוטה כ"ב ע"א, רמב"ם הל' ח"ח פרק ה' ה"ד וי"ט להחליט שם.

מלך: ע"ש
מלך: ע"ש
מלך: ע"ש
מלך: ע"ש